

CH

ch, CH 1. чешкият съгласен звук [ch] и буквата **ch**, която го обозначава **2.** [chá] и **chá** нескл. ср. название на съгласния звук [ch] и на буквата **ch: vyslovit ch** произнеса ch; **malé ch, velké CH** малко ch, главно CH

cha, chá междум. хъ-хъ; ха-ха-ха

chabě нар. слабо, вяло, отпуснато, апатично; зле, лошо: ~ **se bránit** защищавам се вяло, слабо

chabý, -á, -é 1. слаб: ~**á vůle** слаба воля **2.** недостатъчен, жалък, беден: ~**é vědomostí** недостатъчни, бедни знания

chalífa вж. **kalif**

chalífát вж. **kalifát**

chaloupk|a, -y жс. умал. колибка, къщичка: **perníková ~a** захарна къщичка; къщичка от меденки (в приказките)

chaluha, -y жс. **1.** бот. кафяво морско водорасло (Fucus) **2.** водорасло, морска трева

chalupa, -y жс. **1.** селска къща, хйжа, колиба: **vesnická ~a** селска къща **2.** разг. дом, стопанство

chalupník, -a м. малоимотен селянин

chalupář, -e м. разг. собственик на селска къща, пригледна за почивка (вместо вила)

chám I, -a м. одуш. селяндър, прѳст селянин

chám II, -u м. неодуш. спѳрма, семенна течност

chameleón, chameleon [-ón], -a м. **1.** зоол. хамелеон (Chamaeleo) **2.** прен. хамелеон

chamra|d', -di жс. събир. **1.** съчки, плѳвели, хрѳсти **2.** вехтории: **vyhodit starou ~d'** изхвърля вехтории **3.** древосѳк: **rybí ~d'** малки, дрѳбни рибки **4.** нейор. сбѳрщина, сган, пѳплач: **emigrantská ~d'** емигрантска сбѳрщина

chamtiv|ec, -ce м. ѳлчен, жѳден за пари, ненасѳтен, користолюбѳв човѳк; ненасѳтник

chamtivost, -i жс. ѳлчност, лакомѳя за пари; ненасѳтност, користолюбѳие

chamtivý, -á, -é ѳлчен, лѳком за пари, жѳден за пари, ненасѳтен: ~**ý na peníze, po penězích** ѳлчен, жѳден за пари; ~**á touha po penězích** ненасѳтен стремѳж към пари

chán, -a м. хан (титла): **tatarští ~ové** татарски ханове

chanson вж. **šanson**

chaos, -u [-su] м. хаос

chaotický [-ty-], -á, -é хаотѳчен

chapadl|o, -a ср. **1.** пѳпѳло (на насекомо) **2.** техн. чѳлюст, стѳски, шѳп; лѳпа

cháp|at, -u несв. **1.** хвѳщам, улѳвям: ~**at za rukáv (někoho)** хвѳщам за рѳкава (някого) **2.** разбѳрам, схвѳщам: ~**at smysl událostí** разбѳрам смѳсла на събѳтията, на стѳващото

cháp|at se, -u se несв. (čeho) хвѳщам се, улѳвям се (за неѳцо): ~**at se zbraně** хвѳщам се за оръжието

chápavě нар. с разбѳране: **usmívat se ~** усмѳхам се с разбѳране

chápavost, -i жс. схватливост, досетливост

chápavý, -á, -é схватлив, досетлив: ~**é dítě** схватливо дете; ~**ý úsměv** разбѳраща усмѳвка

charakter, -u м. **1.** харѳктер, нрав, натѳра: **mužný ~** мъжѳствен харѳктер; **klidný ~** спокѳен нрав **2.** харѳктер: **třídní ~ boje** клѳсов харѳктер на борбѳта **3.** харѳктер, тип (в театъра - комик, трагик и под.)

charakterisovat вж. **charakterizovat**

charakteristický [-ty-], -á, -é харѳтерен, типѳчен: ~**á vlastnost** харѳтерна осѳбеност; **to je pro něho ~é** товѳ е типѳчно за неѳго

charakteristik|a [-ty-], -y жс. харѳтерѳстика: ~**a doby** харѳтерѳстика на врѳмето; ~**a elektronky** техн. харѳтерѳстика на рѳдиолѳмпа

charakteriz|ovat, -uji/разг. **-uju** несв. и св. **1.** харѳтерѳзирам, охарѳтерѳзирам: **stručně ~oval autora** тѳй охарѳтерѳзира накратко ѳвтора **2.** харѳтерен сѳм (за неѳцо), харѳтерѳзирам: **tyto zájmy ~ují celou generaci** тѳзи интерѳси са харѳтерни за цѳло поколение, харѳтерѳзират цѳло поколение

charakterně нар. с харѳктер, прѳмо, чѳстно; прѳнципно: ~**jednat** постѳпвам чѳстно, прѳнципно

charakterní, -í, -í 1. кѳйто е чѳстен, прѳнципен; с харѳктер: ~**í jednání** чѳстна постѳпка **2.** харѳтерен: ~**í herec** харѳтерен актѳр

charakterově нар. по харѳктер: ~**pevný** тѳврд по харѳктер; с тѳврд харѳктер

chrakterový, -á, -é кѳйто се отнѳся до харѳктер: ~**é rozdíly** рѳзлики в харѳктера

charitativní [-tý-], -í, -í благотворѳтелен, филантропѳчен: ~**í činnost** благотворѳтелна дѳйност

chart|a, -y жс. хѳрта: ~**a Organizace spojených**

národů хърта на Организацията на обединените нации

chas|a, -y *жс. събир.* **1.** прислуга, ратаи **2.** селска младѣж **3.** пейор. бѣнда

chásk|a, -y *жс. събир.* **1.** експр. компѣния **2.** пейор. сбѣрщина, сган, пѣплач

chasník, -a *м. остар.* **1.** мѡмѣк, младѣж **2.** кѡлфа

chat|a, -y *жс.* **1.** колыба **2.** вѣла; лѣтна кѣща: **víkendová ~a** вѣла, **máme ~u** ѣмаме вѣла **3.** хѣжа: **turistická ~a** (туристѣческа) хѣжа; туристѣческа бѣза

chátr|a, -y *жс. събир. пейор.* сбѣрщина, сган, пѣплач, ѣзмет

chátr|at, -ám *несв.* **1.** овехтѣвам, изнѡсвам се, остарѣвам, изтрѣвам се: **hospodářství ~á** иконѡмиката запѣда **2.** слабѣя: **~at tělesně** слабѣя, отслабвам (физѣчески)

chatrč, -e *жс.* хѣжа, колыба

chatrně *нар.* **1.** бѣдно, вѣхто, лѡшо: **~ oděný** облѣчен бѣдно, лѡшо **2.** слѣбо, недостѣтъчно: **~ osvětlený** осветѣн слѣбо, недостѣтъчно

chatrn|ý, -á, -é **1.** бѣден, вѣхт, лош: **~á látka** вѣхт, изнѡсен плѣт **2.** слаб, жѣлѣк, недостѣчен, бѣден: **~é znalosti** слѣби, недостѣтъчни знѣния

chečat, chěji|/разг. chěju *несв.* пѣкаѣ, уринѣрам, хѡдя по мѡлка нѣжда

chcípák *вжс.* scípák

hcípát *вжс.* scípát

hcíplotina *вжс.* scíplotina

hcíplý *вжс.* scíplý

hcípnout *вжс.* scípnout

che, cheche *междум.* ха; хе; хе-хе-хе

checht|at se, -ám se *несв.* **1.** експр. кѣкѡтя се, кѣскам се (*високо, грубо*) **2.** издѣвам звѣк, подѡбен на смѣх (*за пѣтици*)

chechtav|ý, -á, -é **1.** експр. смѣшлив, вѣсел: **~é dívky** кѣскащи се, смѣшливи момѣчета **2.** издѣващ звѣк като смѣх: **racek ~ý** *зоол.* рѣчна чайка (*Larus ridibundus*) **3.** звучащ като кѣкотене: **~ý zvuk** звѣк, подѡбен на кѣкотене

chechtot, -u *м.* кѣкотене, кѣскане

chemicky *нар.* химѣчески; по химѣчески нѣчин: **~ čistit** чѣстя химѣчески, по химѣчески нѣчин

chemick|ý, -á, -é химѣчески: **~á sloučenina** химѣческо съединѣние; **~á čistírna** химѣческо чѣстене; **~é zbraně** химѣчески орѣжия

chemičk|a, -y *жс.* **1.** химѣчка; женѡ-химѣк **2.** студѣнтка по хѣмия **3.** *разг.* химѣчески завод

chemi|e, -e *жс.* хѣмия: **anorganická, organická ~e** неорганична, органична хѣмия; **inženýr ~e** инженер-химѣк

chemik, -a *м.* **1.** химѣк (*специалист*) **2.** студѣнт по хѣмия

chemikál|e, -e *жс. обикн. мн.* **chemikál|e, -í** химѣка̀ли

cherubín, -a *м.* херувѣм

chetitština *вжс.* hethitština

chi, chichi, chichichi *междум.* хи-хи-хи; кис-кис-кис

chichot|at se, -ám se *несв.* смѣя се, кѣкѡтя се, кѣскам се

chich(t)|ot, -u *м.* хѣхѣкане, кѣскане, кѣкотене

chimér|a, -y *жс.* хѣмѣра

chimerick|ý, -á, -é хѣмѣрен

chinin [-nyn/-nŷn/-nin], **-u** *м.* хѣнѣн

chirurg, -a *м.* хѣрѣург

chirurgick|ý, -á, -é хѣрургѣчен, хѣрургѣчески: **~ý zákrok** хѣрургѣчна, хѣрургѣческа намѣса

chirurgi|e, -e *жс.* хѣрѣургия: **plastická ~e** пластѣчна хѣрѣургия

chirurgyn|ě, -ě, chiruržk|a, -y *жс.* женѡ-хѣрѣург

chlad, -u *м.* **1.** хлад, студ, прохлѣда **2.** *прен.* хладина, студѣнина

chlád|ek, -ku *м.* **1.** прохлѣда; хлѣдно мѣсто **2.** *прен. експр.* затвѡр, зандѣн, драгѡлник: **seděl v ~ku** (тѡй) лежѡ в затвѡра

chladic|í, -í, -í хладѣлен, охладѣтелен: **~í skřín** хладѣлен шкѡф; **~í kapalina** охладѣтелна тѣчност; **~í věž** охладѣтелна кѣла; **~í zařízení** хладѣлно устрѡйство, хладѣлна инсталѡция

chladíč, -e *м.* охладѣтел, радиѡтор: **~ automobilu** автомобилѣн радиѡтор; **~ hadovitý** серпѣнѣинов охладѣтел; **~ olejový** мѡслѣн радиѡтор

chladírensk|ý, -á, -é **1.** хладѣлен: **~ý průmysl** хладѣлна промѣшленост **2.** хладѣлѣников: **~á vejce** ѣйцѡ от хладѣлѣник

chladírn|a, -y *жс.* хладѣлно помещѣние

chlad|it, -ím *несв.* разхлѣждам, охлѣждам, изстудѣвам

chlad|it se, -ím se *несв.* разхлѣждам се

chladiv|ý, -á, -é прохлѣден, разхладѣтелен, разхлѣждащ: **~é nápoje** разхладѣтелни напитки

chladně *нар.* **1.** хлѣдно, прохлѣдно, студѣно **2.** *прен.* студѣно, равнодѣшно, безразлѣчно **3.** *прен.* хладнокрѣвно, спокойно, невѣзмутѣмо, трѣзво

chladničk|a, -y *жс.* хладѣлѣник, шкѡф-хладѣлѣник: **elektrická, plynová ~a** електрѣчески, гѡзов хладѣлѣник

chladno I, -a *ср.* студ, хлад: **nastala ~a** настѡна студѣно врѣме, настѡнаха студѡвѣ

chladno II *нар.* студѣно, хлѣдно: **dnes je ~** днѣс е студѣно

chladnokrevně *нар.* хладнокрѣвно, трѣзво, спокойно, невѣзмутѣмо

chladnokrevnost, -í *жс.* хладнокрѣвѣе, спокойствие, невѣзмутѣмост

chladnokrevn|ý, -á, -é хладнокръвен, спокоен, трезв, невъзмутим

chlad|nout, -nu *несв.* изстивам, стина, охлаждам се: **jídlo ~ne na stole** яденето изстива на масата; **nadšení ~ne** ентусиазмът изстива, изпарява се

chladn|ý, -á, -é 1. хладен, прохладен; студен: **~á voda** студена вода 2. *прен.* студен, равнодушен, безразличен: **~ý pohled** студен, безразличен поглед 3. *прен.* хладнокръвен, спокоен, невъзмутим ♦ **zachovat si ~ou hlavu** запазя спокойствие, самообладание

chláchol|it, -ím *несв.* успокоявам, утешавам, усмирявам

chláchol|it se, -ím se *несв.* успокоявам се, утешавам се, усмирявам се

chlácholivě *нар.* успокояващо, успокоително, утешително

chlácholiv|ý, -á, -é успокоителен, успокояващ, утешителен: **~á slova** успокоителни, утешителни думи

chlamst|at, -ám *несв.* 1. лъча (за животни): **pes ~á vodu** кучето лъчи вода 2. *грубо* лапам лакомо, гълтам лакомо, пия (за хора)

chlap, -a *м. експр.* 1. мъжага: **~ jako hora** мъж като планина 2. човек (за мъж): **poctivý ~** честен човек 3. *диал.* женен мъж; възрастен мъж

chlap|ec, -ce *м.* 1. момчѐ, момък, юноша: **na-rodil se jim ~ec** роди им се момчѐ; **~ci a dívky** юноши и девойки 2. *експр.* момчѐ, мъж: **naši ~ci se drželi dobře** нашите (момчѐта) се държаха добре 3. момчѐ, гадже, мил, любим, възлюбен: **nemá dosud ~ce** още си няма приятел, гадже

chlapec|ký, -á, -é момчѐшки, юношески; който се отнася до момчѐ, до юноша: **~é chování** момчѐшко държане; **~ý oblek** юношески костюм; **~ý sbor** хор от момчѐта

chlapeč|ek, -ka *м. умал.* момчѐнце, малчуган

chlapík, -a *м. експр.* 1. мъжага, юнак: **odvážný ~** юнак, смелчага ♦ **už je zase ~** вече оздравя; **jsi ~!** ти си юнак! **to je ~!** ама че парчѐ! (за шаран, заек и под.) 2. човек (мъж): **co chtěl ten ~?** каквò искаше този човек?

chlapsky *нар.* мъжки; по мъжки

chlapsk|ý, -á, -é *експр.* мъжки; който се отнася за мъж: **~é jednání** мъжка постъпка; **~á práce** (тѐжка) работа

chlást, -u *м. грубо* 1. пие без мярка, къркане 2. пие, пиячка (алкохол)

chlast|at, -ám *несв.* 1. пия, лъча (за животни); пия лакомо, къркам (за човек) 2. *грубо* пиян-

ствам, напивам се: **ze zoufalství ~á** пиянства, напива се от отчаяние

chléb, разг. chleb|a, -a *м.* 1. хляб: **čerstvý chléb** прѐсен хляб; **uvítat chlebem a solí** посрѐщна

хляб

хляб

пословица който плаща, той поръчва музиката 2. **chléb** и *мн.* **chleby** хляб (самун): **koupit půlku chleba** купя половин (самун) хляб 3. хляб (*препитание*): **připravít o chléb (někoho)** лишà от препитание (някого) 4. *в съчет.* **svatojánský chléb** *остар.* рожков

chlebíč|ek, -ka/-ku *м.* 1. *умал. експр.* хлѐбец, хлѐбче 2. *в съчет.* **obložený ~ek** сàндвич; **biskupský ~ek** кѐкс, кѐйк

chlebník, -u *м.* еднoднѐвка; туристически сàк (за продукти)

chlebodárc|e, -e *м. остар. книж., днес експр. ирон.* работодател; благодѐтел

chlebodárkyn|ě, -ě *ж. остар. книж., днес експр. ирон.* работодателка; благодѐтелка

chlebov|ý, -á, -é хлѐбен; който се отнася до хляб: **~á kůrka** коричка хляб; **~á polévka** хлѐбна супа

очисти

очи

vyčistit ten Augiášův ~ изчисти Авгиевите обори

chlévk|ý, -á, -é обòрски: **~á mrva** обòрски тòр

chlípně *нар.* похотливо, сладострастно

chlípnost, -i *ж.* похотливост, сладострастие

chlípn|ý, -á, -é похотлив, сладострастен

chlív *вж.* **chlév**

chlív|ek, -ku *м.* 1. *умал. експр.* мàлък обòр или помещѐние за дрѐбни домàшни живòтни: **prasečí ~ek** кòчина, свинарник и *прен.* 2. *жарг.* рùбрика, графà: **vyplnit všechny ~ky** попълня всички графì

chlöp, -a *м. диал.* сѐлянин

chlöp|eň, -ně *ж. анат.* клàпа: **nedomykavost srdečních ~ní** недостатъчност на сърдѐчните клàпи; сърдѐчна недостатъчност

chlór, chlor [-o/-ó-], **-u** *м. хим.* хлор (Cl)

chlórečnan, -u *м. хим.* хлорàт: **~ draselný** кàлиев хлорàт (*бертолетова сол*)

chlorid, -u *м.* хлорид: **~ draselný** кàлиев хлорид; **~ sodný** нàтриев хлорид (*готварска сол*)

chloroform, -u *м. хим.* хлорофòрм

chlorofyl, -u *м. бот.* хлорофил

chlór|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* хлорирам: **~ovat vodu** хлорирам вода

chlorovodík, -u *м. хим.* хлороводорòд

chlórov|ý, -á, -é *хим.* хлòрен: **~é vápno** хлòрна вàр

chloub|a, -y ж. 1. хвалба, хвалене: **nekritická ~a matčina** необективна майчина хвалба 2. чувство на гордост: **~a národa** гордост за народа
chlup|a, -y м. косъм♦ **chlup|y**, -y м. косъм
niho ~ku изцяло, напълно; **o ~ek větš** съвсем малко по-голям
chlub|it se, -ím se неск. (komu čím/s čím) хваля се, перча се (пред някого с нещо): **rád se ~í** обидно♦ **~í** хваля се с чужди заслуги; с чужда пѣта помен прави
chlubiv|ý, -á, -é самохвалски, тиселавен
chlum, -u м. хълм (обикн. залесен); рид, бърдо
chlup, -u м. косъм, влакно; обикн. мн. **chlup|y**, -y м. косъм♦ **chlup|y**, -y м. косъм
hádat se o kozí, по-рядко **psí, žabí ~** карам се за дреболия; **hledat ve všem ~** търся навсякъде недостатъци, кусури; **vezmi ~ z dlaně!** ще ми вземеш цървѣлите! вземи на бѣсия цървѣлите! **přijímat, brát něco i s ~y** приѣмам нещо некритично и в своѣ вредѣ; **mít ~y na jazyku** гастрѣном, чревоугодник съм; **je v tom ~** има нещо в това; **na ~ stejný** като двѣ капки вода; досущ същият; **přišel na ~** (тоѣ) дойдѣ на минутата; **pustit ~** грубо платѣ вмѣсто някой друг
chlupat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. ставам космѣт, рѣнтав
chlupat|ý I, -á, -é космѣт, рѣнтав, мѣхест (плати)♦ **chlupat|ý II**, -ého м. жарг. полицѣй, ченгѣ
chmat|at, -ám неск. разг. 1. (na koho, na co) хващам, пѣпам, напѣпам (някого, нещо) 2. (po kot, po čet) търся ъпипом, пѣпнешком (някого, нещо): **~at ve tmě po zápalkách** търся ъпипом, пѣпнешком кибрѣт в тѣмното
chmátn|out, -nu ср. разг. 1. (na koho, na co) пѣпна (някого, нещо), докѣсна се (до някого, до нещо) 2. (po kot, po čet) хвѣна се (за някого, за нещо), посѣгна, прѣтѣгна рѣка (към нещо, към някого)
chmel, -e/-u м. бот. хмѣл (Humulus): **česač ~e** берѣч на хмѣл
chmelař, -e м. 1. който произвѣжда или продава хмѣл 2. берѣч на хмѣл
chmelařk|a, -y ж. берѣчка на хмѣл
chmelařsk|ý, -á, -é хмѣлопроизводителен: **~ý kraj** област, където се отгледѣва хмѣл
chmelařstv|í, -í ср. производство, отгледѣване на хмѣл
chmelnic|e, -e ж. нѣва с хмѣл

chmelovin|a, -y ж. остар. експр. пѣво, бѣра
chmelov|ý, -á, -é хмѣлов; който се отнѣся до хмѣл: **~á brigáda** бригада за бранѣ на хмѣл
chmur|a, -y, обикн. мн. **chmur|y**, -r ж. 1. грѣжа, тѣга; мрѣчно настроѣние: **plašit ~y z mysli** гѣня мрѣчните мѣсли 2. тѣмен ъблак
chmurn|ý, -á, -é 1. ъблечен, мрѣчен, навѣсен 2. книж. загрѣжен, мрѣчен: **~á nálada** мрѣчно настроѣние
chmuř|it, -ím неск. мрѣщѣ (чѣло, вежди и под.)
chmuř|it se, -ím se неск. 1. мрѣщѣ се, заоблачавам се, потѣмнявам, помрачавам се (за небе) 2. мрѣщѣ се, вѣся се, чумѣря се (за човек)
chmýř|í, -í ср. събир. пух, мѣх, косъмчета, влакнѣца: **~í pampelišky** пух на глухарѣ; **~í na bradě** мѣх на брада (при младо момѣ)
chňap|at, -ám/-u неск. (po kot, po čet) посѣгам да сгрѣбча, да хвѣна, да захѣпя (някого, нещо) и прен. експр.: **pes ~á po mouše** кѣчето се мѣчи да хвѣне муха
chňap|nout, -nu св. (po kot, po čet) посѣгна да сгрѣбча, да хвѣна, да захѣпя (някого, нещо) и прен. експр.
chobot, -u м. 1. хобѣт 2. пространство или предмѣт, приличен на хобѣт 3. геогр. морски залив; извивка на рекѣ, на ѣзеро
chobotnic|e, -e ж. зоол. октопѣд (Polypus, Moschites и др. Octopous vulgaris)
chod, -u м. 1. похѣдка, вървѣж 2. вървѣж, движѣние, ход, работа: **hladký ~ motoru** рѣвен хѣд на мѣтор; **zpětný ~** заден хѣд; **věc je v ~u** работата се придвижва; **v plněm ~u** в пѣлен хѣд; **uvést do ~u** пѣсна в движѣние; **~ na-prázdn** прѣзен хѣд 3. ѣдене, бѣѣдо: **oběd o třech ~ech** ѣѣд с три ѣстия; ѣѣд от пѣрво, вѣторо и трѣто
chodb|a, -y ж. 1. коридѣр 2. прѣход, пасѣж, галѣрия: **dobývací ~a** минно експлоатациѣнна галѣрия; **důlní ~a** рѣднична галѣрия 3. антрѣ
chodbičk|a, -y ж. умал. 1. антрѣнце 2. коридѣрѣ 3. прен. пѣтѣчка
chod|ec, -ce м. 1. минувѣч, пешехѣдец: **náhodný ~ec** случѣен минувѣч; **přechod pro ~ce** пешехѣден пѣдлез; **cesta pro ~ce a)** зѣбра, пешехѣдна пѣтѣка б) алѣя за пешехѣдци 2. спорт. състѣзѣтел по спортно хѣдене
chodeck|ý, -á, -é пешехѣден: **~ý sport** спорт. спортно хѣдене; **~é závody** състѣзѣние по спортно хѣдене
chodidl|o, -a ср. 1. стѣпѣло, хѣѣло (на крак) 2. стѣпѣло (на чѣран)

chodjit, -ím *несв.* **1.** ходя, вървя, движа се: **~it pomalu, rychle** ходя, вървя бавно, бързо; **rád ~í pěšky** той обича да ходи пеша; **dítě už ~í** детето вече ходи, вече е проходило; **~it po špičkách** ходя на пръсти; **~it o holi, o berlich** ходя с бастун, с паторици; **tudy se ne~í** *безл.* оттук не се минава; **nechod' ke kamnům!** не се приближавай до пещката! **kde pořád ~íš?** *къде си ходиш?* **~í na oči!** не ми се мъркай пред очите! **kudy ~í, tudy pláče** постоянно плаче; **~í s outěžkem** *остар. разг.* бременна е; в положение е; **~í kolem toho jako kočka kolem horké kaše** усуква го; обикаля отдалеч; не смее да се докосне до проблема; **~í jako po jehlách, po špendlíkách** сякаш земята гори под него; **umí v tom ~it** той умее да се оправя; справя се с работата; **(ševcova žena a) kovářova kobyla ~í bosa** *поговорка* децата на обуцаря боси ходят; вода гази, жаден ходи; **nešťěstí ne~í po horách, ale po lidech** *поговорка* нещастieto не ходи по гората, ходи по хората; **za týden bude zase ~it** след седмица ще бъде здрав(а); ще се вдигне пак на крака **2. безл. в съчет.** **tak to ~í** така вървят нещата; **jak to u vás ~í?** как са работите при вас? **jak už to na světě ~í** така става по света; **u nich všechno ~í jako na drátkách** у тях всичко си има ред **3. (kam; kudy; ke komu; za kým; s čím; na koho s čím; pro koho, pro co; pač; po čem)** ходя (някъде, от някъде; при някого с някого с някаква цел); посещавам (някого, нещо с някаква цел): **~it do školy** ходя на училище; **rád ~í do kina, do divadla** той обича да ходи на кино, на театър; **~í na hodiny (matematiky)** ходи на уроци (по математика); взема уроци (по математика); **~it do práce, do zaměstnání** ходя на работа; работя; **~í do páté třídy** той/тя е в пети клас; **~it za školu** бягам от училище; **~it o pomoc (k někomu)** обръщам се за помощ (към някого); **~it se stížnostmi (za někým)** ходя да се оплаквам (пред някого); **s takovou na mne nechod'(te)!** с това не ме занимавай(те)! **~it pro mléko, pro pivo, pro vodu** ходя за мляко, за бира, за вода; **~it na maliny, na houby, na ryby** ходя за малини, за гъби, за риба; **~it na pivo** ходя да пия бира; **~it sousedovi na třešně** крада череша от съседа; **~it pro rozumy (k někomu)** обръщам се за съвет (към някого); **~it po nákupech** ходя по покупки; **~it po návštěvách** ходя по гости, на гости; **hostitelka ~í s mísou** домакинята поднася блюда, поднася ястия, сервира яде-

не; **~it po domech s kořením** предлагам, продавам билки, подправки по домовете, по къщи; **~it někomu do zeli** задирям чуждо момиче, чужда жена, приятелка; **tak dlouho se ~í se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne** *поговорка* веднъж стомна за вода, два пъти стомна за вода, докато се счупи **4. (kam, na co)** избирям професия, ставам някакъв: **chudí hoši obvykle ~ili na řemeslo** бедните момчета обикновено ставаха занаятчии, отиваха да учат занаят; **do důchodu muži ~í v šedesáti** мъжете се пенсионират на 60 години **5. (za kým, s kým)** ходя (с някого), дружа (с някого), ухажвам (някого): **~it za děvčaty** ходя с момичета, ходя по момичетата; **~it s hochem** ходя, дружа с момче **6.** получавам се, пристигам, идвам (за пратка и под.): **knihy mu ~í na dobírku** (той) получава книги с наложен платж; **v sobotu a v neděli pošta ne~í** в събота и неделя няма поща; **~ily na něho stížnosti** срещу него се получаваха оплаквания **7. (v čem; jak)** ходя облечен, обличам се, нося облекло: **~í nalehko** ходи леко облечен; **~í bez klobouku, bez čepice** ходи без шапка; **~it v uniformě** нося униформа; **~it ve smutku, v černém** нося траур, ходя в траур, ходя в черно **chodív|at, chodíváv|at, -ám** *несв. многокр.* **1.** ходя, вървя, движа се често, редовно: **touto cestou jsem ~al domů** по този път обикновено се връщах в къщи **2. безл. в съчет.** **však vy víte, jak to u nás ~alo** вие нали знаете как стояха нещата, как вървяха работите при нас **3. (kam; kudy; ke komu; za kým; s čím; na koho s čím; pro koho, pro co; pač; po čem; s čím)** ходя (при някого, при нещо; при някого с нещо; на нещо; с нещо), посещавам (някого, нещо) (често, редовно, обикновено): **v létě ~áme na výlety** през лятото ходим обикновено на екскурзии **4. (kam, na co)** избирям професия; ставам някакъв: **tovaryši ~ali do světa na zkušenou** калфите някога ходели по света да усъвършенстват занаята **5. (za kým, s kým)** ходя, дружа (с някого), ухажвам (някого) **6.** получавам се, пристигам, идвам (за пратка и под.): **pošta dříve ~ala i v sobotu** пощата по-рано идваше и в събота **7. (v čem; jak)** ходя облечен, обличам се, нося облекло (обикновено) **chodník, -u** *м.* тротоар: **pohyblivý ~** ескалатор **chodsk|ý, -á, -é** *истор.* ходски (от Ходско - област в западна Чехия): **~ý kraj** ходска носия; **~á nářečí** ходски диалект

chochol, -u м. чучъл, качъл (от пера)
chocholat|ý I, -á, -é качулат: ~á slepice качулата
 кокòшка
chocholat|ý II, -ého м. *остар. жарг.* стражар
chocholouš, -e м. *зоол.* качулата чучулига (Galerida)
choler|a, -y ж. *мед.* холера
cholerick|ý, -á, -é холеричен: ~ý temperament
 холеричен темперамент
cholerick|a, -y ж. холеричка
cholerik, -a м. холерик
cholesterol, **cholesterin** [-í-], -u м. холестерòл,
 холестерин
chomáč *вж.* chumáč
chomáček *вж.* chumáček
chomout, -u м. 1. хомòт, ярèm 2. *прен.* йго, гнет:
 пийòт, гнетò
 do ~u пхам си главата в ярèма
chop|it, -ím св. (koho, co za co) хвàна, уловя (ня-
 кого, нещо за нещо): ~it přitele za rukáv
 хвàна приятеля си за ръкава
chop|it se, -ím се св. 1. (koho, čeho) заловя се,
 хвàна се (за някого, за нещо): ~it se zbraně
 хвàна оръжието и *прен.*; ~it se příležitosti въз-
 ползвам се от случая; ~it se iniciativy взема
 инициативата, проявя инициатива 2. (čeho)
 заема се, заловя се (с нещо, за нещо): ~it se
 práce заема се с работа, заловя се за работа
chór, -u м. 1. хор (в антична трагедия) 2. *книж.*
 хор (от певци) 3. клирос
chorál, -u м. 1. хорàл (литургично пееие) 2. хо-
 рàл (песен, химн)
choreograf, -a м. хореограф
choreografick|ý, -á, -é хореографски
choreografie, -e ж. хореография
chórist|a, -y м. хорист
chorob|a, -y ж. болест, заболяване: nakažlivé,
 infekční ~у заразни, инфекциозни бòлести; ~у
 z povolání професионални заболявания
chorobn|ý, -á, -é 1. бòлен, нездрав 2. *прен.*
 бòлезнен: ~á ješitnost бòлезнена суётност
chorobopis, -u м. история на заболяването: ne-
 mocniční ~ епикриза
choroboplodn|ý, -á, -é болестотворен: ~ý
 mikrob болестотворен микрòб
choromyslnost, -i ж. душèвно разстрòйство;
 умопòбъркване, умопомрачèние
choromysln|ý I, -á, -é душèвнобòлен; умопо-
 мрачèн: ~ý člověk душевнобòлен човèк
choromysln|ý II, -ého м. душèвнобòлен, умо-
 пòбъркан: ústav pro ~é клиника за душèвно-
 бòлни; психиатрична клиника

choroš, -e м. *бот.* прàхан (Polyporus)
chórov|ý, -á, -é хòров; кòйто се отнàся до хòр:
 ~ý zpěvák хорист
chor|ý I, -á, -é бòлен, недъгав, нездрав: ~é srdce
 бòлно сърцè; ~ý na duchu душèвнобòлен
chor|ý II, -ého м. бòлен: duševně ~ душèвно-
 бòлен
cho|ť I, -tě м. *книж.* съпрùг, мж
cho|ť II, -ti ж. *книж.* съпрùга, жена
choul|it, -ím *несв.* 1. (koho, co) притискам, гùш-
 кам: ~it dítě k sobě притискам детèто към себе
 си 2. (do čeho, v čem) загръщам: ~it tělo v
 kabátě загръщам тялото си с палтò
choul|it se, -ím се *несв.* 1. (kam, kde) притискам
 се, гùша се, сгùшвам се: ~it se pod peřinou
 сгùшвам се под пùхена завивка; ~it se zimou
 свивам се от стùд 2. (do čeho) тùля се, за-
 гръщам се (с нещо, в нещо): ~it se do kabátu
 загръщам се в палтò
choulostiv|ět, -ím, 3. *мн.* -ějí/-í *несв.* изнèжвам
 се; ставам чувствителен, деликатен, кèкав:
 dítě ~í детèто се изнèжва
choulostiv|ý, -á, -é 1. изнèжен, кèкав 2. прекалèно
 чувствителен: je ~ý na kritiku не търпìй, не
 понàся критика 3. деликатен: ~á situace, věc,
 otázka деликатна ситуация, деликатна работа,
 деликатен въпрòс
choutk|a, -y ж. каприз, прищявка: dobyvačné
 ~у агресивни, завоевателски апетити, стре-
 мèжи
chov, -u м. развèждане, отглèждане: ~ dobytka
 животновèдство; ~ drůbeže птицевèдство; ~
 koní коневèдство; ~ vepřů свиневèдство; ne-
 chat na ~ оставя за разплòд
chovan|ec, -ce м. 1. възпитаник, пòтомец 2. *диал.*
 храненик
chován|í, -í *ср.* 1. поведèние: známka z ~í бе-
 лèжка, оцèнка по поведèние 2. обнòски,
 държàние: uhlazené ~í изискани обнòски
chovank|a, -y ж. 1. възпитаница 2. *диал.* хра-
 неница
chov|at, -ám *несв.* 1. (koho) държà, нòся на ръцè,
 дундùркам (дете): ~at dítě v náručí нòся детè
 на ръцè 2. ймам детè: bude ~at разг. (тя) ще
 йма детè, тя е в положение, тя чака детè 3. и
 chov|at si (co) отглèждам, развèждам (жи-
 вотни, птици): ~at holuby отглèждам гъ-
 лъби; ~at si prasátko глèдам (си) прасè 4. съ-
 хранявам, пàзя: ~at staré listiny v archivu съ-
 хранявам стари докумèнти в архив 5. (co; so
 ke kòти, k čèти) *книж.* изпитвам, храня,
 питàя (нещо, нещо към някого, към нещо)

(чувства и под.): **~at důvěru (k někomu)** изпитвам доверие (към някого); **ne~á k němu zášť** не изпитва омраза към него

chov|at se, -ám se нескв. **1.** (*jak*) постъпвам, отнасям се, държа се (*някак, по някакъв начин*): **neumí se ~at** не умее да се държи; **~ejte se slušně!** дръжте се прилично! **kovy se ~ají jako dobré vodiče elektřiny a tepla** металите са добри електро- и топлопроводници **2.** (*ke komu*) отнасям се (към някого); държа се (с някого): **~at se neuctivě (k někomu)** отнасям се непочтително (към някого), държа се неучтиво (с някого)

chovatel, -e м. гледач (на животни): **~ dobytka** говедовъд; **~ koní** коневъд

chovatelk|a, -u ж. гледачка (на животни)

chovatelsk|ý, -á, -é който се отнася до гледач (на животни), до отглеждане (на животни)

chovatelstv|í, -í ср. животновъдство; отглеждане на домашни животни

chovn|ý, -á, -é расов, плъменен, породист, чистокръвен (за добитък): **~ý dobytek** породист добитък

chrabrost, -i ж. книж. храброст, смелост, мъжество, юначество

chrabr|ý, -á, -é книж. храбър, смел, мъжествен, юначен: **~ý čin** смела постъпка

chrabře нар. книж. храбро, смело, мъжествено, юначно: **~ bojovat** боря се смело

chrám, -u м. **1.** храм, събор, катедрала, църква: **gotický ~** готически храм **2.** прен. храм: **~ umění, vědy** храм на изкуството, на науката **chrámov|ý, -á, -é** храмов, черковен: **~á loď** кораб (на храм)

chráněn|ý, -á, -é **1.** (*před čím*) защитен, предпазен (*от нещо*): **~ý zákonem** защитен от закона **2.** охраняван: **~ý železniční přejezd** охраняван железопътен прелез: **~á zvěř** охраняван дивеч

chráníč, -e м. предпазител: **~ rukávu** ръкавела, наръкавник; **~ kobereců** пътetchка върху килим; **~ holeně** наколѐнка; **~ obličejе** спорт. фехтовална маска

chrán|it, -ím нескв. (*koho, co před kým, před čím; proti komu, proti čemu*) пазя, охранявам, защитавам, предпазвам, закрилям (*някого, нещо от някого, от нещо, пред някого, пред нещо*)

за себе си; **chraň bůh!** пази бoже!

chrán|it se, -ím se нескв. **1.** (*čeho; před čím*) пазя се, защитавам се, предпазвам се (*от нещо*): **~it se násilí** пазя се от насилие **2.** с инф. избягвам (*да (на)правя нещо*); внимавам, пазя

се (*да не направя нещо*): **~il se přijít s ní do styku** той се пазеше да не влезе в контакт с нея

chránitk|o, -a ср. предпазител: **~o tužky** предпазител за молив; **~o na prst** напръстник; **~o na oči** наочник; **~a na uši** наушници; **~o na rukávy** наръкавник, ръкавела

chráp|at, -u нескв. **1.** хъркам **2.** грубо спя, къртя **chráplavě** нар. пресипнало, прегракнало, дрзгаво: **~ se zasmát** засмѐя се дрзгаво

chráplav|ý, -á, -é пресипнал, прегракнал, дрзгав: **~ý smích** дрзгав смѐх

chrapot, -u м. хъркане, пресипнаlost, прегракнаlost

chrápót, -u м. хъркане (насън)

chrapoun, -a м. разг. експр. **1.** проста̀к, дебелак, селяндур **2.** алчен човѐк

chrapounsk|ý, -á, -é разг. експр. проста̀шки, дебелашки, селяндурски

chrapounstv|í, -í ср. разг. експр. **1.** проста̀щина, дебелашщина, селяндурщина **2.** алчност

chrapt|ět, chrapt|it, -ím нескв. говорѐя пресипнало, прегракнало, дрзгаво; хриптѐя

chraptivě нар. пресипнало, прегракнало, дрзгаво, хрипливо, прехрипнало: **~ oddechovat** дишам хрипливо

chraptiv|ý, -á, -é пресипнал, прегракнал, дрзгав, хриплив, прехрипнал: **~ý kašel** дрзгава кашлица

chrást, chrást, -u м. листа̀ (*на цвекло и под.*), шума: **zelný ~** зѐлеви листа̀; **kukuřičný ~** стѐбло и листа̀ на цѐревица; цѐревична шума

chrastět вж. chrastit

chrast|í, -í ср. събир. сѝчки, вѝршини: **nůše ~í** товар сѝчки

chrast|it, chrast|ět, -ím нескв. **1.** хрущѐя: **písek ~í** пѝсѝкът скѝрца, хрущѝ **2.** дрънкам, тракам: **~it klíči** дрънкам с кљѝчове

chrastít|k|o, -a ср. дрънкалка, кречеталце, хлѝпка **chrastiv|ý, -á, -é** хрущѝщ, дрънкащ, тракащ, шумолящ

chrč|et, -ím нескв. хъркам, хриптѐя: **~í mu na prsou** безл. гърдѝте му хриптѐят, хъркат

chrčivě нар. хъркащо, хрипливо, хрипкаво: **~ dýchat** дишам хрипливо

chrčiv|ý, -á, -é хриплив, хъркащ

chrestomatie [-ty-], -e ж. христоматия

chrch|el, -lu/-le м. хрѝчка

chrchl|at, -ám нескв. експр. **1.** хрѝча: **~á krev** хрѝчи крѝв **2.** хъркам, хриптѐя

chrchlav|ý, -á, -é експр. **1.** хрѝец **2.** хъркащ

chrlič, -e м. архит. водоливник; декоративна водостѝчна трѝба; декоративен капѝук, чѝчур

chrl|it, -ím (co) *несв.* 1. изрйгвам, бълвам: **~í lávu** изрйгва лава 2. бълвам, хр́а́ча, плі́дя (*кръв и под.*) 3. *прен.* изрйгвам, бълвам: **~it nadávky** сипя ругателства; **~it knihy** *прен. експр.* из-давам книги една след друга, бълвам книги

chrl|it se, -ím se *несв.* шуртя, лѐя се, б́ли́кам; изрйгвам; те́ка в голѐми количества: **z mračen se ~ila voda** от облаци́те се лѐеше вода

chrn|ět, -ím *несв. грубо* спя́, хъркам, къртя

chrobák, -a *м. зоол.* то́рен брѐмбар, то́рник (Geotrupes, Onthophagus)

chrocht|at, -ám *несв.* грухтя́: **prase ~á** прасѐто грухти́

chrochtav|ý, -á, -é грухтя́щ

chróm, chrom [-o/-ó-], **-u** *м. хим.* хром (Cr)

chromatick|ý [-tu-], **-á, -é** *физ. муз.* хроматичен, хроматически

chromatik|a [-tu-], **-y** *ж.* 1. муз. полуто́нова система 2. *разг.* хармо́ника, акордео́н

chrom|nout, -nu *несв.* оку́дявам, осакатя́вам

chrom|ovat, -uji|разг. -uju *несв.* хроми́рам: **~ovaná kůže** хроми́рана ко́жа

chrómov|ý, chromov|ý [-gó-], **-á, -é** хро́мов: **~á ocel** хроми́рано желе́зо

chromozom [-zó-], **-u** *м. биол.* хромозо́м

chrom|ý, -á, -é куц, сака́т, хром: **je ~ý na pravou, na levou nohu** ку́ц е с де́сния, с ле́вия кра́к; **~á ruka** сака́та ръ́ка

chronicky [-пу-] *нар.* хро́нично, хро́нически: **~ nemocný člověk** хро́нично бо́лен човѐк

chronick|ý [-пу-], **-á, -é** хро́ничен, хро́нически: **~ý alkoholismus** хро́ничен алкохоли́зм; **~á rýma** *мед.* хро́нична хре́ма

chronograf, -u *м. техн.* хроногра́ф

chronologicky *нар.* хроноло́гично; в хроноло́гичен ре́д: **~ zapisovat** за́писвам хроноло́гично, в хроноло́гичен ре́д

chronologick|ý, -á, -é хроноло́гически, хроноло́гичен: **~ý postup** хроноло́гичен подхо́д

chronologi|e, -e *ж.* хроноло́гия

chronometr, -u *м.* хрономѐтър

chropt|ět, chropt|it, -ím *несв.* хъркам, хриптя́; гово́ря прегра́кнало: **~ět úzkostí** да́вя се, прегра́кнал съ́м от стра́х, от притесне́ние

chroup|at, chřoup|at, chřup|at, -u/-ám *несв. (co)* 1. хр́пам: **kůň ~e seno** ко́ня́т хр́па се́но 2. хр́скам, хрущя́: **kůrka mu chroupá/chřoupá/chřupe mezi zuby** кори́чката му хр́ска ме́жду зѐбите

chroupav|ý, chřoupav|ý, chřupav|ý, -á, -é хр́п-кав, хр́скав, хрѐхък: **~á kůrka** хр́пкава кори́чка

chroup|nout, chřoup|nout, chřup|nout, -nu *св.* 1. (*do čeho; co*) хр́пна 2. хр́сна, изхрущя́

chroust, -a *м. зоол.* ма́йски брѐмбар (Melolontha, Polyphylla) ♦ **hubený jako** ~ сла́б като клѐчка; мършав, кльо́щав

chroust|at, -ám *несв. (co)* хр́пам, хр́скам

chrp|a, -y *ж. бот.* метличина, *диал.* синче́ц (Centaurea)

chrpově *нар.* метличиноси́ньо: **~ modrý** си́н като синче́ц

chrpov|ý, -á, -é ко́йто се отна́ся до метличина, до синче́ц: **~é oči** *прен.* о́чи, си́ни като синче́ц

chrst|nout, -nu *св. (co)* плі́сна, лі́сна: **~nout vodu** лі́сна вода́, плі́сна вода́

chrt, -a *м.* хрѐтка: **anglický** ~ англи́йска хрѐтка ♦ **hubený jako** ~ сла́б като клѐчка; **hnát se do práce jako** ~ рабо́та като па́рен локомоти́в, като во́л

chrup I *междум.* хруп; хрус

chrup II, -u *м.* зѐби, че́люст, чене́: **umělý** ~ изку́ствена че́люст; зѐбна протѐза; **mléčný** ~ *анат.* млѐчни зѐби

chrup|at, -u/-ám *несв.* 1. хр́пам, хр́скам 2. хру-стя́, скѐрцам: **písek, sníh ~e pod nohama** сне́гѝт, пѝсѝкѝт хрусти́, скѐрца под крака́та 3. *експр.* хъркам, похърква́м, спя́ си споко́йно

chrupavčít|ý, -á, -é хрущя́лен, хрущя́ловиден: **~á tkáň** *анат.* хрущя́лна тъ́кан; **ryby ~é** *зоол.* хрущя́лни ри́би

chrupavk|a, -y *ж. анат.* хрущя́л: **~a nosní** хрущя́л на носѝ

chrupav|ý, -á, -é хр́пков, хр́скав, хрустя́щ: **~ý sníh** хр́пков сня́г

chrupk|a, -y *ж. бот.* хрущя́лка (*сорт чере́ша*)

chrup|nout, -nu *св.* хр́пна, скрѐчна: **sníh ~l pod nohou** сне́гѝт изскѐрца под крака́та

chrup|nout si, -nu si *св. експр.* поспя́ си споко́йно, дре́мна си

chryzantém|a, -y *ж. град.* хризанте́ма

chřad|nout, -nu *несв.* крѐя, ве́хна, га́сна, че́зна, линѐя, сѝхна: **~la vůčihledě** тя́ линѐеше за-беле́жимо; **~nout touhou** крѐя, линѐя от ко́п-не́ж; **květiny ~ly** цветя́та ве́хнеха

chřaplavě *нар.* 1. дрѐзгаво 2. преси́пнало, прегра́кнало, прехри́пнало: **~ mluvit** гово́ря преси́пнало

chřaplav|ý, -á, -é 1. дрѐзгав, трептя́щ (*за звѝнче*) 2. преси́пнал, прегра́кнал, прехри́пнал (*за глас*): **~ý hlas** преси́пнал, прегра́кнал гла́с

chřástal, -a *м. зоол.* дѐрдавец (Rallus, Porzana *и под.*)

chřest, -u *м. бот.* аспѐржа (Asparagus)

chřest|it, chřest|ět, -ím *несв. (-; čím)* звѣнѣ, звѣнкам, дрѣнкам, тракам (*с* *ключове, вериги и т.н.*): **~it zbraněmi** дрѣнкам (*с*) оръжие *и прен.*

chřestítko *вж. chrastítko*

chřestiv|ý, -á, -é звѣнкащ, дрѣнкащ, тракащ: **~á hračka** дрѣнкаща играчка

chřestov|ý, -á, -é аспѣржов; кѡйто е от аспѣржи: **~á polévka** сѹпа от аспѣржи; **~ý salát** салѣта от аспѣржи

chřestýš, -e *м. зоол.* гърмяща змия (*Crotalus*)

chříp|í, -í *ср. нѡздра, обикн. мн. нѡздри*: **~í koně** нѡздри на кѡн

chřipk|a, -y *ж. грип*: **přechodit ~u** прекѡрам грип на крак; **spavá ~a** възпалѣние на мѡзъка; енцефалит; сѣнна бѡлест; **španělská ~a** испѡнски грип

chřipkov|ý, -á, -é грипѣн, грипѡзен: **~á nákaza, epidemie** епидѣмия от грип; грипна епидѣмия; **~é onemocnění** забѡляване от грип; грипно забѡляване; **~é počasí** грипѡзно врѣме

chřoupat *вж. chroupat*

chřoupavý *вж. chroupavý*

chřoupnout *вж. chroupnout*

chřtán, -u *м. 1. гърклян (у животни) 2. грубо гърцмѹл: popadnout za ~ (někoho)* сграбча зрнмѹлцѡ♦ **~u (někomu něco)** дѡ(ва)м (нѣщо) (*напр. пари*) в голямо количѣство на някого, кѡйто не гѡ е заслѹжил; **ty ~e!** ненасѣтничко!

chřupat *вж. chrupat*

chřupavý *вж. chroupavý*

chřupnout *вж. chroupnout*

chřtěně *нар.* престѡрено, неестѣствено, изкѹствено: **~ se usmál** тѡй се усмѣхна, засмѣ се неестѣствено; **vyjadřovat se ~** изразѣвам се неестѣствено

chřtě nechtě, chřtěj nechtěj, chřtíc nechtíc *нар.* щѣш не щѣш; вѡлю невѡлю: **chřtě nechtě musíme jít** щѣм не щѣм - трѣбва да вѣрвим

chřtíč, -e *м. обикн. пейор. пѡхот; пѡлов нагѡн; желѡние, влѣчѣние: poddat se ~ům* поддѡм се на желѡниѣто си; **~e pomsty, krve** жѡжда за мѣст, за крѣв

chřtít, chci, 3. мн. chřtějí/chťí *несв. 1. (со; со od koho; со на кот; koho za koho; с инф.)* ѣскам желѡя (*нещо, нещо от някого; нещо за някого; някого*): **děkuji, nechci** благодарѣ, не ѣскам; **snad už nechceš jít domů?** нимѡ си трѣгваш вѣче? **učení mu nechce do hlavy** знѡнията не мѹ влизат в главѡта, учѣниѣто не мѹ вѣрви; **nohy mu už nechtějí sloužit** кракѡта

му вѣче не гѡ слѹшат; **zdá se, že se nám chceš rozstnat; snad nechceš stnat?** да не взѣмеш да се разбѡлѣеш? **ať si říká, kdo chce co chce** кѡй каквѡто щѣ да кѡзва; **vezmu si to, ať to stojí, co chce** щѣ го взѣма, щѣ го кѹпя, кѡлкото и да стрѹва; **ať dělal, co chtěl, nic nepomohlo** каквѡто и да прѡвѣше, нищо не помѡгаше

♦ **namáhám se, k tomu kam, pomozme mu tam** *пословица* да прѡви каквѡто щѣ; оставѣте го да си (*с*)чѹпи главѡта; **kdo chce s vlky býti, musí s nimi výtí** *пословица* с вѣлците като вѣлк щѣ вѣеш; с каквѡто се съберѣш, такѣв щѣ стѡнеш

chřtít se, безл. chce se *несв. (кѡму с инф.; kam; do čeho)* щѣ ми се, ѣска ми се: **chce se mi spát** ѣска ми се да спѣ; спѣ ми се; **do něčeho se mi nechce** нѣмам желѡние за нищо; **nechce se mi do práce** не мѣ се хѡди на рѡбота; **že se ti chce (pořád) se rozčilovat!** защѡ всѣ се ядѡсваш; как не тѣ омрѣзна да се ядѡсваш! **to by se mi chtělo!** амѣ, сѡмо товѡ ми липсваше, сѡмо товѡ оставаше!

chřtivě *нар.* лѡкомо, жѡдно, ѡлно: **dát se ~ do jídla** нахвѣрля се лѡкомо на ѣдене

chřtiv|ý, -á, -é (čeho) лѡком, жѡден, ѡлчен (*за нещо*): **~ý pohled** жѡден пѡглед; **~ý peněz a slávy** жѡден за парѣ и за слѡва

chř|da, -dy *ж., обикн. мн. chř|dy, -d* кокили: **chodit na/po ~dách** хѡдя на кокили, *прен.* чѹвствам се извисѣн над дрѹгите, пѡ-гѡре от дрѹгите

chudáč|ek, -ka *м. умал. експр.* бѣдничкият, горкѣчкият, клѣтичкият

chudák, -a *м. и ж. 1. бедняк, сиромѡх 2. нещѡстник, клѣтник: ona je velký ~* тѣ е голяма нещѡстница; **to dítě je ~** товѡ детѣ е нещѡстник; **dělat ze sebe ~a** прѡва се на бѣден, прѡва се на нещѡстник

chud|as, -a *м. 1. бедняк, сиромѡх 2. нещѡстник, клѣтник*

chudě *нар. 1. бѣдно: oblékat se ~* облѣчам се бѣдно **2. слѡбо: ~ osvětlené město** слѡбо осветѣн град

chudě|a, по-рядко chuder|a, -y *м. и ж. експр.* горкѣкий, сиромѡх, клѣтник, нещѡстник, горкѡта, клѣтница, нещѡстница: **nevěděl, ~, nic o tom** клѣтникѣт, не знѡеше нищо за товѡ

chuděrk|a, по-рядко chuderk|a, -y *м. и ж. умал. експр.* горкѣкий, сиромѡх, клѣтник, нещѡстник; горкѡта, клѣтница, нещѡстница

chudin|a, -y *ж. събир.* беднѡтиѣ, беднѡтѡ: **vyrostl mezi ~ou** тѡй изрѡсна сред сиромѡси, сред беднѡтиѣта

chudink|a, -y *ж. и по-рядко м. експр.* бедничката, горкичката, клетичката; бедничкият, горкичкият, клетичкият: **dělá ze sebe ~u** прави се на нещастна, прави се на нещастен

chud|nout, -nu *несв.* обеднявам, осиромашавам: **národ ~l** народът обедняваше

chudob|a, -y *ж.* 1. бедност, нищета, беднотия, бедността не е порок 2. бедност, сивота: **~a fantazie, myšlenek** бедност на фантазията, на иденте

chudobin|ec, -ce *м.* приют за бедни

chudobk|a, -y *ж.* маргаритка, паричка: **sedmi-ná jako ~a** скромна като маргаритка

chudobn|ý, -á, -é *беден, сиромашки, скромен:* **~ý oběd** скромен обяд; **~ý jazyk** беден език

chudokrevnost, -i *ж. мед.* анемия, малокръвие: **chronická ~** хронична анемия; **zhoubná ~** левкемия; **~ literatury** *прен.* сивота, безпомощност на литературата

chudokrevn|ý, -á, -é *мед.* малокръвен, анемичен, слаб: **~é dítě** анемично дете; **~é jarní slunce** *прен.* слабо пролетно слънце

chud|ý I, -á, -é 1. беден, сиромашки: **~é vrstvy obyvatelstva** бедните слоеве на население-то

~ý král do boje *шегов.* бавно се подготвя, тутка се 2. (*нащ; čím*) беден, слаб, оскъден, недостатъчен (*от нещо; на нещо; към нещо*): **atmosfera ~á na kyslík** бедна на кислород атмосфера; **~á půda, země** слаба, поствна, неплодородна почва, земя; **~á garderoba** беден гардероб; **~á kuchyně** бедна кухня; **~ý život** делничен, безинтересен, сив живот; **~á myšlenka** бедна, ялова мисъл; **~á slovní zásoba** беден речник, беден словен запас; **~í duchem** нищи дұхом

chud|ý II, -ého *м.* бедняк, сиромаш: **doktor ~ých** доктор на бедни, на сиромаси

chuchval|ec, -ce *м.* валмò, фъндѣк, кичур, *прен.* парцал: **~ce sněhu** парцали сняг; **~ce páry** валмò, облак пара

chuligán, -a *м.* хулиган: **banda ~ů** банда хулигани

chuligánsk|ý, -á, -é хулигански: **~é jednání** хулиганска постъпка, хулиганско поведение

chumáč, **chomáč**, -e *м.* валмò, фъндѣк, кичур, парцал: **~e sněhu** парцали сняг; **~ slámy** стиска слама

chumáč|ek, **chomáč|ek**, -ku *м. умал.* валмò, фън-

дѣче, кичурче, парцалче, снòпче: **~ek trávy** снòпче трева

chum|el, *разг.* **chum|l**, -lu *м.* 1. снòпче, кичур, валмò, *прен.* парцал: **~el prachu** облак прах 2. тълпà, блѣсканица, навàлица: **~el demonstrantů** тълпà демонстранти

chumelenic|e, -e *ж.* 1. обилен снеговалѣж; снѣжна бұря, виѣлица, фъртұна 2. тълпà, блѣсканица, навàлица: **~e lidí a koní** навàлица от хòра и конѣ

chumel|it (se) *несв.* 1. *само безл.* -í (*se*) вали сняг 2. *обикн. третол.* -í (*se*) *прен.* гъмжѣ, бѣжа (*от нещо*): **ulice se ~ily lidmi** улиците гъмжàха от хòра; **myšlenky mu ~ily hlavou** мѣслите му гъмжàха в главàта, мѣслите му се блѣска-нищо не е било; **tváří se, jako by se ne~ilo** нѣ лұк ял, нѣ лұк мирѣсал

chum|l *вж.* **chumel**

chum|lat, -ám *несв. (co) експр.* мàчкам, смàчкавам на тòпка (*нещо*): **~á bankovku v ruce** стиска банкнòта в шѣпа

chum|lat se, -ám *se* *несв.* 1. (*do čeho*) *експр.* закѣтвам се, завѣвам се (*в нещо*): **~at se do peřin** завѣвам се с пұхени завѣвки 2. кълбà се, трұпам се: **kouř se mu ~al kolem hlavy** дѣм се кълбѣше òколо главàта му; **lidé se ~ali v ulici** хòрата се тълпàха, блѣскаха на улицата **chundel**, -e *м.* валмò, фъндѣк, сноп, кичур: **~ vlasů** кичур косà; **~e prachu** облаци, кълбà прах; **~e dýmu** кълбà дѣм

chundelat|ý, -á, -é рұнтав, космàт, вълнест: **~ý pes** рұнтав пѣс, рұнтаво кұче; **~é obočí** рұнтави вѣжди, гѣсти вѣжди

churav|ět, -ím, 3. *мн.* -ějí/-í *несв.* боледұвам; болнàв сѣм: **~ět plicní chorobou** боледұвам от белодробно заболяване; **~ět láskou** боледұвам от любòв; **poezie ~í** *прен.* поѣзията боледұва, линѣе

churav|ý, -á, -é болен, болнàв, недѣгав: **mít ~é srdce** ѣмам болно сърцѣ; **~ý láskou** болен от любòв; **~ý strom** болно, линѣещо дърво

chu|ť, -ti/-tě *ж.* 1. вкус (*сетиво и признак*): **hořká, pálivá, trpká, ostrá, pikantní ~ť** горчив, лютѣв, тръпчив, òстър, пикàнтен вкұс

◆ **přijít na ~ť (někomu)** оцѣня, харѣсам, обѣкна (нѣкого) 2. апетѣт: **~ť k jídlu** апетѣт; **dostal ~ť k jídlu** отвòри му се апетѣт; **nemám ~ť na maso** не мѣ се ядѣ месò; **být při ~ti** ѣмам добѣр апетѣт; **to mi přišlo k**

~**ti** това ми се услади; изъдох го, изпих го с голямо удоволствие; **dělat ~tě (někomu na něco)** правя скѹмина (на някого с нещо); **zkazit si ~ť** разваля си апетита; **berte si podle ~ti!** вземѹте си, каквѹто ви харѹсва; **dobrou ~ť!** добѹр апетит! да ви е сладко! приятен ѹбѹр! ◆ **sjít k němu se ~ť** тѹтъ ѹдва с ѹденето **3.** желѹние, охѹта (за нещо); стремѹж (към нещо): **nemám ~ť do práce** не ми се рабѹти; нѹмам желѹние за рабѹта; **dodat ~ť (někomu k něčemu, do něčeho, na něco)** насърча (някого към нещо); **vzít ~ť (někomu k něčemu, do něčeho, na něco)** отнѹма, убѹя желѹнието (на някого за нещо); **dělat bez ~ti (něco)** правя без желѹние (нѹщо); **s ~tí se zasmát** засмѹе се от всѹ сѹрцѹ; **mám sto, tisíc ~tí to udělat** ѹмам голямо желѹние да направа това; **dělat si ~tě (na něco)** ѹска ми се (нещо); тѹча си зѹбите (за нещо); хвѹрлил сѹм мерѹк (на нещо); **dát si zajít ~ť (na něco)** откажа се (от нещо); отщѹе ми се (нещо); **měl (rázem) po ~ti; přešla ho ~ť, zašla mu ~ť** отщѹ му се, мѹна му желѹнието; **to mi není po ~ti** това не ми е по вкусѹ; не ми е по мерѹк; не-приятно ми е; **nic jí neudělá po ~ti** тѹй с нищо не мѹже да ѹ угоди; **mít divné ~tě** ѹмам стран-ни рицѹжи ◆ **s-tídohopůljetohov!** *пословица* като ѹма желѹние, рабѹтата спорѹ; като се вѹрши с мерѹк, рабѹтата е пѹсен

chutě нар. с желѹние, с удовѹлствие, охѹтно: **dát se ~ do práce** заѹма се с желѹние за рабѹта

chutnání, -í ср. в съчет. (**přeji**) **dobré ~í** (желѹя ви) добѹр апетит! наздрѹве!

chutnat, -ám несв. **1.** вкѹсен сѹм, харѹсвам се, усладѹвам се: **jak vám to ~á?** харѹсва ли ви? вкѹсно ли е? **dnešní oběd mi vůbec ne~al** днѹшний обѹд не ми бѹше вкѹсен, не ми харѹса, не ми се услади; **práce mu ne~á** *прен.* нѹнѹстемѹс рабѹта ми не ѹслади ◆ **zapo- vězené ovoce nejlépe ~á** *пословица* забранѹ-ният плѹд е най-сладък **2.** безл. **-á (komu) а)** вкѹсно ми е **б)** ѹмам апетит; **doma mu ne~á** вкѹпци не мѹ е вкѹсно; **nemocnému ne~á (jíst)** болният нѹма апетит; **dejte si ~at! nechte si ~at!** да ви е сладко! приятен апетит! **3.** (*jak; po čem; čím*) ѹмам вкѹс (на нещо): **chléb ~á ztuchlinou** хлябѹт лѹха, ѹма вкѹс на мѹхѹл; **vzduch ~al střelným prachem** *прен.* вѹздухѹт миришеше на барѹт **4.** (*co*) опѹтвам, прѹбвам на вкѹс (нещо): **~at víno jazykem** дегустѹрам винѹ, опѹтвам винѹ с езѹк

chutně нар. вкѹсно, апетѹтно: **~ vařit** гѹтвя вкѹсно; **~ jíst** ѹм, хрѹня се с апетит

chutný, -á, -é вкѹсен, апетѹтен: **~é sousto** апе-тѹтно парчѹ, сладък зѹлѹк, вкѹсен зѹлѹк

chuťově нар. вкѹсово; вѹв вкѹсово отношѹние

chuťovka, -y ж. хѹпка (*малък сандвич*)

chuťový, -á, -é вкѹсов: **~é orgány, ~é ústrojí** вкѹ-сови ѹргани, ѹргани на вкѹсѹ: **~á bradavka** вкѹсова брадавица, папѹла

chův, -a, -y ж. бавѹчка, детегледѹчка: **dělat ~u (někomu)** бѹвя, глѹдам (някого)

chůze, -e ж. **1.** хѹдене, вѹрвѹне: **unavit se ~í** умѹря се от хѹдене, от вѹрвѹне; **zahřát se ~í** стѹпля се, загрѹе се с хѹдене, с вѹрвѹне **2.** по-хѹдка, вѹрвѹж: **mít lehkou, pěknou ~i** ѹмам лѹка, хѹбава похѹдка; **poznat po ~i (někoho)** разпѹзнѹя, пѹзнѹя по похѹдката (някого); **sportovní, závodní ~e** спорт. спѹртно хѹдене; **závody v ~i** състѹзания по спѹртно хѹдене

chvála, -y ж. похѹла, вѹзхѹла, хѹла: **pět samou ~u (o kom, na koho)** превѹзнѹсям (*ня-кого*), пѹя дитирамби (*за някого*); **jde o něm ~a** *пословица* не ѹ рѹдно да хѹвалиш сѹм сѹбе си

chválabohu част. слѹва бѹгу: **~ jsem zdravý** слѹва бѹгу, здрав сѹм

chvalitební, -é ж. учил. *остар.* мнѹго добѹр (оценка)

chvalitebně нар. хѹбаво, похѹвално; мнѹго добре (*училищна оценка*): **dostat ~** полѹча оцѹнка „мнѹго добѹр“

chvalitební, -á, -é похѹвален, достѹбен за похѹла: **~á vlastnost** похѹвално кѹчество, свѹйство; **~ý prospěch** мнѹго добѹр успѹх

chválit, -ím несв. (*koho, co zač*) хѹвѹля, похѹвал-ни ◆ **chválit se, -ím se** несв. (*s čím, čím*) хѹвѹля се (*с нещо*): **~it se svými dětmi** хѹвѹля се с децѹта си

chválit si, -ím si несв. (*koho, co*) хѹвѹля се (*с някого, с нещо*); изкѹзвам задовѹлство (*от някого, от нещо*); раѹдвам се (*на нещо*): **~it si počasí** раѹдвам се на врѹмето

chvalně нар. **1.** похѹвално **2.** в съчет. **~ známý** ширѹкоизвѹстен, нѹбеизвѹстен, прочѹт, слѹ-вен и *прон.*

chvalný, -á, -é **1.** похѹвален; достѹбен за похѹла: **~é snahy** похѹвални усѹлия **2.** *книж.* хѹалѹб-ствен: **~á řeč** хѹалѹбствѹвна рѹч

chvalořeč, -i ж. похвална реч; панегирик; похвално слово; дитирамби: **pronášet ~i** произнасям похвални слова

chvalořeč|it, -ím нескв. (коти, чети) възхвалявам, превъзнасям (някого, нещо); пѣя дитирамби (някому): **~it starým časům** възхвалявам старите времена

chvalořečník, -a м. възславител, панегирист, прославител и ирон.: **~ starých časů** който възхвалява старите времена

chvalořpěv, -u м. химн, дитирамба, славословие: **pět ~y** (na něko, na něco) експр. славословя (някого, нещо); пѣя дитирамби (на някого, на нещо)

chvályhodn|ý, -á, -é похвален; достоен за похвала: **~ý skutek** похвално дело

chvást|at se, -ám se нескв. хваля се нескромно; пѣрча се: **rád se ~á** обича да се хвали; **~at se něčím** хваля се (с нещо)

chvástavě нар. самохвалски, самохвално: **mluvit ~** говора самохвалски

chvástavost, -i ж. самохвалство

chvástav|ý, -á, -é самохвален, самохвалски: **~ý člověk** човек, който нескромно се хвали сам, който се самоизтъква; **~á řeč** самохвална реч

chvastoun, -a м. пейор. самохвалко, хвалипръчко

chvastounsk|ý, -á, -é пейор. самохвален, самохвалски: **~á povaha** самохвалска нату̀ра

chvastounstv|í, -í ср. пейор. самохвалство, хвалипръцковщина

chvat I, -u м. бързане, бързина: **s ~em dělat (něco)** правя набързо (нещо); **v(e) ~u** набързо; на бърза ръка; **najíst se v ~u** хапна на бърза ръка

chvat II, -u м. спорт. хвátка (при борба): **bolestivý ~** болезнена хвátка

chvát|at, -ám нескв. 1. бързам: **~at do práce, do školy, domů** бързам за работа, за училище, за вкъщи; **čas ~á** прен. времето бърза, течѐ, летѝ; **to ~á** това е бърза работа; бързо е; спѣшно е; **to ne ~á** това не е много бързо; не е бързо 2. (s čím) бързам (с нещо): **~at s domácím úkolem** бързам с домашната работа, с домашното 3. (na koho) разг. подтѣквам, подканвам (някого); настоявам (пред някого) да бърза: **~al na mne, abych už šel** той ми даваше зор да трѣгвам

chvatně нар. бързо, набързо, бърже, набърже; на бърза ръка: **~ udělat (něco)** напра́вя набързо, на бърза ръка (нещо)

chvatn|ý, -á, -é бърз, припрян, прибързан: **~ý** бърз

málo platná поговорка бързата кучка слѣпи ги рáжда

chvějiv|ý, -á, -é трептящ, трепѣрещ, вибриращ, мигащ: **~ý hlas** трепѣрещ глас; **~é ruce** трепѣрещи ръцѐ; **~ě světlo** мигаща светлина

chv|ět, по-рядко **chv|ít**, -ěji/разг. -ěju нескв. (со) книж. ка́рам, пра́вя да трепти (нещо)

chv|ět se, по-рядко **chv|ít se**, -ěji se/разг. -ěju se нескв. 1. трептá, трепѣря, вибрирам: **~ět se po celém těle** трепѣря с цялото си тѣло; **ruka se ~ěje** ръката трепѣри; **hlas se ~ěje** гласът трепѣри, трепти 2. (o koho) книж. трепѣря (за някого); боя се (за някого): **~ět se o syna** боя се, страхувам се, безпокоя се за синà си

chvíle, -e ж. миг, момент, минута: **~e klidu** минута спокойствие; **přijít v nevhodnou ~i** дойда в неподходящ момент, не навре́ме; **vrátit se za (malou) ~i**, **po ~i** върна се след малко, не след дълго, след известно време; **bude to ~i trvat** това ще трае известно време; **v první ~i** в първия момент; **na poslední ~i** в последния момент; **před ~í** преди малко; току-що; **ani na ~i** нито за миг; **ve ~i a)** сегà; тази минута б) за един момент; **co ~i, každou ~i** всяка минута, всеки миг, час по час; **od té ~e** от този момент; **pro tu ~i** за днешния момент, за настоящия момент, засега; **~emí** от време на време; **propást svou ~i** изпусна момента, удубния момент ♦ **mít dlouhou ~i** **dlouhá ~e** скучно ми е, скуча́я; **z dlouhé ~e** от скука; **krátit si dlouhou ~i** убивам си времето, развлѣчам се; **mít slabou ~i** ймам миг на слабост; **mít jasnou ~i** намирам се в момент на просветлѣние; **ještě nepřišla jeho ~e** още не му е дошло времето

chvilečk|a, **chvilenk|a**, **chviličk|a**, **chvilink|a**, -y ж. умал. експр. минутка, миг, момент

chvil|k|a, -y ж. миг, момент, минутка: **počkej ~u** почакай една минутка; почакай малко; **za malou ~u** след малко; **ve volných ~ách** в свободното време; **budete mít pro mne ~u času?** можете ли да ми отделите малко време?

chvilkov|ý, -á, -é 1. моментален, моментен, мигновен, минутен: **~ě štěstí** минутно, кратко-трайно щàстие 2. прѣходен, временен, променлив, непостоянен: **je ~ý** той е непостоянен, на настроѣния

chvít вж. **chvět**

chvít se вж. **chvět se**

chvoj, -e ж. сѣбир. клонки от иглолистни дървета: **jedlová ~** еловѝ клонки; **smrková ~** смърчовѝ клонки

chvojí, -í *ср.* събир. клонки от иглолистни дървета: **věneč z ~í** венеч от иглолистни клонки
chvost, -u *м.* опашка: **paví ~** паунова опашка; **vrtět ~em** въртят опашка; ~ **komety** *прен.* опашка на комета; ~ **jisker** *книж.* опашка от искри; **být na ~u vývoje** *полит.* на опашката на прогреса съм
chyb|a, -y *ж.* 1. грешка: **pravopisná ~a** правописна грешка; **jazyková ~a** езикова грешка; **hrubá ~a** груба грешка; **tisková ~a** печатна грешка; **neodpustitelná ~a** непостижима грешка; **udělat ~u** направя грешка; **uznat svou ~u** признай грешката си; **dopustit se ~u** допусна грешка, направя грешка; **stala se ~a** стана грешка; **diktát byl samá ~a** диктовката беше пълна с грешки
ворка човек се учи от грешките си 2. недостатък, порок: **nikdo není bez ~y** никой не е без грешка
разг. експр. грешка! грешите! не е така! **sliby (jsou) ~y** *поговорка* празни обещания; не вярвай на обещания 3. в съчет. **je ~a, že...; byla ~a, že ...** жалко, че ...; **to je ~a, že nemohu přijít** жалко, че не мога да дойда
chyb|ět, -ím, 3. *мн.* -ějí/-í *несв.* 1. липсвам, не достига: **málo ~ělo ...; mnoho ne~ělo ...** малко оставаше да ...; за малко да ...; **málo ~ělo a byl by spadl** за малко да падне; **co vám ~í?** какво ви липсва? какво не ви достига? от какво се оплаквате? **budeš nám ~ět** ще ни липсваш; **to by tak ještě ~ělo!** само това липсваше!
2. отсъствам: **kdo dnes ~í?** кой отсъства днес?
chybičk|a, -y *ж.* *умал.* 1. грешчица; незначителна грешка 2. малък недостатък
chyb|it, -ím *св.* 1. сгреша; направя грешка: **~il, že se nezeptal** направи грешка, че не попита; **poslechněš-li, ne~íš** ако послушаш, няма да сгрешиш 2. (*koho, co*) и **chyb|it se, -ím se** (*koho, čeho*) не улуча, пропусна (*някого, нещо*): **vystřelil, ale kachnu ~il, kachny se ~il** стреля, но не улучи патицата
chybně *нар.* неправилно, грешно, невярно: ~ **jednat** действам неправилно
chybn|ý, -á, -é погрешен, неправилен: **~ý názor** погрешно мнение
~ý na sluch лошо чува; недочува; има лош, намален слух; **učinít, udělat ~ý krok** направя грешна, погрешна стъпка
chyb|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* греша, мамя се: **~ovat při psaní** греша при писане; **~ovat je lidské** *поговорка* да се греша е човешко; **jsme lidé ~ující** всички сме грешни

chycen|ý, -á, -é засегнат, поразен: **~ý plísni** покрит с плесен; **má ~é plíce** дробовете (му) са засегнати
chý|it, -ím *несв. (со)* *книж.* скланям, навещавам (*нещо*): **~it hlavu** навещавам глава
chý|it se, -ím se *несв.* 1. клоня; навещавам се: **slunce se ~í k západu** слънцето клоня към заляз; **strom se ~í k zemi** дървото се навеща към земята 2. приближавам се (*за време*): **den se ~í k večeru** денят е към края си; **rok se ~í ke konci** годината е към края си
chyst|at, -ám *несв. (со)* готвя, подготвям, приготвям (*нещо*): **~at oběd, večeři** готвя, приготвям обяд, вечеря; **~at svatbu** готвя сватба; **~at pomstu** готвя, подготвям отмъщение; **~at (si) věci na cestu** приготвям (си) нещата за път; **stýgam se za pět**
chyst|at se, -ám se *несв. (наč; k čemu)* приготвям се, подготвям се (*за нещо*): **~at se na cestu** готвя се, стýгам се за път; **~at se na dovolenou** готвя се за отпуск; **~á se na dešť, k dešti** ка-ни се да вали; **něco se ~á** нещо се подготвя, нещо се мъти
chýš|e, -e *ж.* хйжа, колиба: **dřevěná ~e** дървена колиба; **chudá, nuzná ~e** бедна, мизерна колиба
chytač, -e *м.* уловител; устройство за задържане на нещо: ~ **oleje** обезмаслител; ~ **prachu** прахоуловител
chytačk|a, -y *ж.* *експр.* уловка, капан: **diktát samé ~y** диктовката е пълна с уловки
chyták, -u *м.* *разг.* уловка, капан: **reklamní ~y** рекламни уловки
chyt|at, -ám *несв.* 1. улавям, хващам, ловя: **~at míč** хващам, улавям топка; **~at za ruku (někoho)** хващам за ръка (някого); **~at rybu** ловя риба; **~at Prahu (na rozhlasovém přijímači)** ловя хващам Прага (по радиото); **~at tramvaj** *разг.* хващам трамвай
~at za slovo (někoho) хващам се за нечия дума; **~at hejly** лапам мухи, ловя мухи; зýпам, без-делнича 2. и **chyt|at (se)** хващам, ловя (*за боя, ръжда и под.*): **ta barva špatně ~á** боята не хваща; **slunce se ho ~á** слънцето лесно го хваща, той лесно почернява; **ve vlhku se jídla ~á plíseň**; **ve vlhku jídlo ~á plíseň** на влажно, на влага яденето плесенясва, мухлясва; **někoho se chřipka ne~á** *разг.* някои не ги лови, не ги хваща грип 3. обземам, обхващам: **~á mě křeč do nohy** схваща ми се кракът; **~á ho vztek** хваща го яд, започва да се ядосва; **~á (se) ho fantaz** почва да бълнува 4. възпламенявам се;

запoчвам да горя; пламвам: **suché chrastí dobře ~á** сухите сѣчки горят добрѣ
chyt|at se, -ám se нескв. 1. (*koho, čeho; za co*) хвѣщам се (за някого, за неѣцо): **~at se stolu** хвѣщам се за масата; **~at se za hlavu** хвѣщам се за главата
 поговорка даѣвешият се хвѣща и за слѣмка
 2. (*co; čeho; pač*) хвѣщам се, улавям се: **~at se na udici** хвѣщам се, улавям се на вѣдицата (за риба) 3. (*čeho*) захвѣщам се, залавям се (за неѣцо) (отрицателно): **~á se karet a pití** захвѣща се с карти и пиене
chyt|it, -ím, chyt|nout, -nu св. 1. уловя, хвѣна, грабна, сграбча: **~it, ~nout míc** хвѣна, уловя топка; **~it, ~nout do náručí** грабна в прегрѣдките си; **kočka ~ila, ~la myš** котката хвѣна мишка; **chyťte zloděje!** дрѣжете крадѣца! **ted' jsem tě ~il!** хвѣнах ли те! 2. улѣча; успѣя да хвѣна, за взѣма: **~it, ~nout Londýn** хвѣна Лондон (по радиото); **snad ještě ~ím, ~nu večerní vlak** разг. мoже би ще успѣя да хвѣна вечерния влак; **na zpáteční cestě nás ~la bouřka** на обратната пътека нас буря
pravý konec (něco) подхoдя правилно (към неѣцо), умѣло подхвѣна (неѣцо); **~it za špatný konec (něco)** поѣма, подхвѣна от неправилия край (неѣцо); **~it za slovo (někoho)** хвѣна се за неѣчия дѣума 3. хвѣна (за боя, рѣжда и др.): **barva dobře ~ila** боята хвѣна; **nůž ~il rez** ножът хвѣна рѣжда, запoчна да рѣждясва; **~it chřipku** хвѣна грип; **~il průvan** (тоѣ) стоя на течение и настина; **mne se žádná nemoc ne~í** мене никаква бoлест не мѣ хвѣща, не мѣ лови; **je chycen na plíce** разг. засѣгнати са му бѣлите дробовѣ, хвѣна го туберкулoза 4. (*co*) разг. спечѣля, успѣя (в неѣцо): **tady toho moc ne~íš** няма мнoго да спечѣлиш от това! **tys to ~il!** а) ти мнoго спечѣли, ти имаше късмѣт! б) ирон. мнoго ти върви на тебѣ! **s ním to dobře ~la** провървя ѣ с неѣго (в брѣака), тя направи добѣр избор 5. (*koho*) хвѣна, обзѣма, обхвѣна: **~il, ~l ho vztek** хвѣна го ѣд; **~ila, ~la ho touha po domově** обхвѣна го, обзѣ го ностѣлгия; **~il, ~l (se) ho fantaz** запoчна да бѣлнѣва 6. възпламеня се, запoчна да горя, пламна: **sláma ~la** слѣмата пламна 7. (*–; koho*) разг. грабна, увлѣка: **nová divadelní hra ~ila diváky** новата пиѣса грабна, увлѣче зрителите
chyt|it se, -ím se, chyt|nout se, -nu se св. 1. (*koho, čeho, za co*) хвѣна се (за някого, за неѣцо); лѣпна се (за някого): **~it se, ~nout se stromu**

хвѣна се за дѣрвo; **~it se, ~nout se za hlavu** хвѣна се за главата и прен.; **~it se za nos a)** прен. призная грѣшката си и се засрѣмя б) хвѣна се за нос; **~il se, ~l se ho na ulici a přidal se k němu** лѣпна се за неѣго на ѣлицата и трѣгна с неѣго 2. (*s kým*) счѣпкам се, спрѣчкам се (*s някого*): **~it se do křížku** сбѣя се (*s някого*) 3. (*do čeho; pač*) хвѣна се, уловя се (в неѣцо, на неѣцо): **myš se ~ila, ~la do pasti** мишката се хвѣна в капѣна 4. (*čeho*) захвѣна се, залавя се (*s неѣцо*): **~it se obchodu** захвѣна се с търговѣя 5. (*kde*) разг. хвѣна се, прихвѣна се (за растѣние): **zasadíme jahody, snad se ~í** ще насадѣм ѣгоди, данo се хвѣнат
chytlav|ý, -á, -é лѣсно възпламеняващ се: **~á** вълночлив е, вълночлива е
chytnout вж. **chytit**
chytnout se вж. **chytit se**
chytr|á, -é ж. само в свѣтет. **jít s ~ou (na někoho)** подхoдя с хитрина (към някого)
chytrácky нар. лукаво, хитро
chytráck|ý, -á, -é лукав, хитѣр: **~ý člověk** хитѣр, лукав чoвѣк; **~é oči** хитри, лукави очи; **~ý úsměv** хитра, лукава усмѣвка
chytráctv|í, -í ср. хитрост, хитрина
chytrač|it, -ím нескв. (*–; s čím*) хитрѣвам (в неѣцо, за неѣцо, с неѣцо)
chytrák, -a м. хитрѣц, шмѣкер: **ty jsi ale ~!** ирон. голям хитрѣц си! **i ~ se spálí** и най-мѣдрият си е мѣлко прoст
chytristik|a [-ty-], -y ж. разг. хитрости, хитрини: **~a politiky** политѣчески хитрости; **ženská ~a** жѣнски хитрости, жѣнски хитрини
chytře нар. 1. ѣмно, съобразѣтелен, хитѣр: **~ý člověk** ѣмен, съобразѣтелен чoвѣк; **být ~ý jako čert** експр. страшно съм съобразѣтелен; **to je ~á hlava** ѣмна глава; **ty ~ej!** разг. ирон. ѣ бе, умнико! ѣх, че си умник! ти си ѣдин умник
chytře нар. 1. ѣмно, съобразѣтелно, остроѣмно 2. хитро, лукаво: **jde na to (velmi) ~** прави това (мнoго) хитро